

Mednarodni prevajalski simpozij
Društva slovenskih književnih prevajalcev
MARIBOR, 9. oktober 2020 / LENDAVA, 10. in 11. oktober 2020

POVZETKI PRISPEVKOV

Izbrani temi simpozija:

Prevajanje otroške in mladinske književnosti iz tujih jezikov in v tuje jezike

Prevajanje leposlovnih in humanističnih besedil v madžarščino in iz madžarščine

Gergely Bakonyi

Prevajanje velikih epskih žanrov v verzih

V svojem referatu bom najprej pregledal zgodovino prevajanja velikih epskih žanrov v verzih, ki obravnava izjemno skromen korpus. Razen besedil iz obdobja romantike prevodi tega področja pravzaprav ne obstajajo, zato iščem odgovor na vprašanje, zakaj bi jih bilo pomembno imeti. Veliki epski žanri v verzih predstavljajo zelo zanimivo točko v mrežu žanrske strukture in kljub temu, da jih vedno manj beremo, po zaslugi svoje umetelne zapletenosti v vsakem obdobju igrajo pomembno vlogo.

Júlia Bálint Čeh

Prevajanje lastnih imen v *Kozlovski sodbi* v *Višnji Gori*

Prispevek obravnava problematiko prevajanja lastnih imen in kulturnih realij v Jurčičevi *Kozlovski sodbi* v madžarski jezik. Ker je bila *Kozlovska sodba* v *Višnji Gori* prevedena v mnogo jezikov, je v prispevku narejen še kratek pregled in primerjava drugih prevodov z namenom, da se ugotovi kakšne prevajalske strategije izbirajo prevajalci drugih jezikov pri istem slovenskem izvirniku.

Literarna imena so nosilci pozitivnega in negativnega vrednotenja oseb, so predvsem besedotvorne izpeljanke in zbujejo asociacija in čustva v bralcu. Ustvarjanje posebnega slušnega vtisa in poustvarjanje zvočne podobe lastnih imen prevajalcu ponujajo mnogo možnosti za poigravanje z različnimi prevajalskimi rešitvami v ciljnem jeziku.

Kako prenesti imena Višnjjanov v madžarski jezik, tako da se ohrani negativna ali pozitivna konotacija izvirnika, ter ohraniti satirični in ironični ton pripovedovanja in poustvariti atmosfero dogajanja v prevodnem besedilu je težka in hkrati zabavna naloga literarnega prevajalca. V prispevku bom opredelila, kakšno strategijo in prevajalske postopke sem uporabila pri prevajanju Jurčičevega literarnega besedila, da ciljno besedilo ostaja analogno izvirnemu.

Aleš Berger

O prevajanju *Nikca* Renéja Goscinyja

Kot prevajalec sedmih knjižic z dogodivščinami šolarja in sinka-edinčka Nikca se bom poskušal spomniti radosti in zadreg, ki so me spremljale pri tem početju. Izpostavil bom, da je prvo knjigo Nikčevih prigod prevedel Tomaž Šalamun (1985) in sem torej hočeš nočeš prevzel njegova slovenjenja lastnih imen, posebej Nikčevih prijateljev, a pokazal tudi na nekatera svoja (manj bistvena) razhajanja s prvim prevodom. Opozoril bom na različnost okolij, v katerih se dogajata izvirnik in prevod (deška šola, kaznovanje, naloge), in preveril svoje tedanje rešitve, hkrati pa pogledal, kaj sta o prevodih Nikca v slovenščino menili seminarska oz. diplomska naloga na ljubljanski FF. Prispevek ne bo dolg in bo skušal biti – vsaj deloma – kratkočasen.

dr. Tina Bilban (Predsednica Slovenske sekcije IBBY – Mednarodne zveze za mladinsko književnost)

Mednarodne literarne nagrade na področju mladinske književnosti in njihov vpliv na recepcijo nagrajenih avtorjev v slovenskem prostoru

Na področju mladinske književnosti se je uveljavilo kar nekaj odmevnih mednarodnih nagrad in priporočilnih seznamov, med najpomembnejšimi so Hans Christian Andersen Award (Andersenova nagrada), Astrid Lindgren Memorial Award (ALMA), IBBY častna lista in lista Bele vrane mednarodne mladinske knjižnice v Münchnu. Zanima me, kako nagrade vplivajo na recepcijo nagrajenih avtorjev v slovenskem prostoru. V prispevku si bom poglobljeje pogledala prejemnike Andersenove nagrade po letu 2000 in njihovo prisotnost v slovenskem prostoru s prevodi: so v slovenskem prostoru prisotni že pred podelitvijo nagrade, se njihova prisotnost po prejemu nagrade okrepi, katere založbe ali uredniki se odločajo za izdajo nagrajenih avtorjev in kakšna je recepcija prevodov?

Biserka Bobnar

Primerjava stanja medkulturnega jezikovnega posredovanja mladinske književnosti med Slovenije in Srbijo, Bosno in Hercegovino, Črno goro in Hrvaško v obdobju od 1992 do 2018

Prispevek predstavlja pregled primerjave stanja medkulturnega posredovanja mladinske književnosti na relaciji Slovenija, Srbija, Bosna in Hercegovina, Črna gora in Hrvaška, ki smo ga opazovali v obdobju od leta 1992 do leta 2018, pri čemer odgovarja na vprašanja, katera mladinska literarna dela so bila v tem obdobju prevedena, kateri prevajalci so jih prevajali, ali so izdaje prevodov leposlovnih mladinskih del upoštevale književno proizvodnjo v posamezni državi in prikazuje razmerje med številom prevodov iz slovenščine v srbsščino, bosanščino, črnogorščino, hrvaščino in obratno.

Živa Čebulj

***Zrcalkin* peskovnik**

Pri prevajanju domišljjskega žanra mladinske književnosti se veliko bolj kot sicer srečujemo z besedotvorjem. Domišljjske osebe, kraji in predmetnost nas silijo k iskanju in tvorbi izrazov, ki bodo ustrezno ubesedovali njihov svet, obenem pa bodo bralcem in bralkam dovolj prepoznavni in domači, da jih bodo razumeli brez težav. V referatu bom predstavila tvorbo samostalniških in pridevniških besed (ter glagolov in mimogrede tudi prislovov) na primeru prevoda tetralogije *Zrcalka* Christelle Dabos, katere tretji del, *Spomin Babilona*, je ravnokar izšel, četrtega pa se lotevam. Strategije so torej sveže, obenem pa mi bo sistematizacija v pomoč pri prevajanju še zadnjega dela serije. Predstavila bom besedotvorne primere iz *Zrcalke*, do katerih sem prišla z različnimi postopki, kot so izpeljava, zlaganje in sestavljanje, pa tudi s posebno strategijo besedotvorja: pripis dodatnega pomena že dani besedi.

Nazadnje bi izpostavila še uporabo manj znanih besed, pri čemer bi me zanimala tudi mnenja prisotnih kolegic in kolegov.

dr. Nada Grošelj

Muminsvet po slovensko

Avtorica mladinske književnosti, ki me kot prevajalko spremlja že dvajset let, je znamenita finsko-švedska pisateljica in slikarka Tove Marika Jansson (1914–2001), Andersenova nagrajenka, ki je zaživa obiskala tudi Slovenijo. V referatu obravnavam najznačilnejše izzive pri prevajanju njenih del, od poustvarjanja sloga do (ne)slovenjenja imen.

dr. Nike Kocijančič Pokorn

Rolf v slovenskih gozdovih. Odsev gozdovniških, skavtskih in taborniških načel na prevod

V predstavitvi bom orisala mehanizme samocenzure pri prevajanju otroške in mladinske literature v socialistični in postsocialistični Sloveniji in vpetost literarnih prevajalcev v kompleksno mrežo vpliva različnih akterjev. Ti mehanizmi vpliva bodo predstavljeni prek primerjave dveh slovenskih prevodov mladinskega dela *Rolf gozdovnik* ustanovitelja ameriških skavtov Ernesta Thomsona Setona. Prvi prevod je ustvaril Miran Deržaj leta 1939 in ga objavil pod psevdonimom Peter Donat za Jugoslovansko gozdovniško ligo, drugega pa Rudolf Kresal leta 1958 (prevod je bil ponatisnjen leta 1964 in 1973) za slovenske tabornike. Predstavljena prevoda, ki sta bila ustvarjena pod pokroviteljstvom gozdovniške lige in taborniške organizacije, bosta razkrila, da prevodi vedno odsevajo delovanje različnih akterjev, ne samo prevajalcev in urednikov, ampak tudi mecenov, ki zaradi svoje podpore pričakujejo, da se bo prevod ujemal z njihovimi ideološkimi in političnimi pozicijami.

mag. Matej Krajnc

Prevajanje Beatlov v luči poezije za otroke na primerih pesmi *Yellow Submarine* in *Octopus' Garden*

Ustvarjalnost Beatlov je segala na vsa področja glasbene in besedne umetnosti in čeprav s pesmima *Yellow Submarine* in *Octopus' Garden* sprva niso imeli v mislih zgolj otrok, sta sčasoma obe prerasli v klasiki pesmi za otroke. Prevajanje takih pesmi, tesno povezanih z glasbo, zahteva posebne prevajalske aspekte, ki jih bomo osvetlili v prispevku.

Marjanca Mihelič

Nekatera strukturno in interpretativno zanimiva mesta pri prevajanju leposlovja iz madžarskega v slovenski jezik

Kot prevajalka si prizadevam prevesti besedilo (na tem mestu se bom omejila na posamezna prozna dela, ki sem jih prevedla iz madžarskega v slovenski jezik) tako, da med tem procesom ohranim idejno-estetske vsebine in obliko besedil v izhodiščnem jeziku v čim večji možni meri. A ker neposreden prenos besedila ni mogoč, tudi poustvarjam in interpretiram prvine te kompleksne in dinamične celote v odnosu med izhodiščnim in ciljnim jezikom ter njunima kulturama. V tem prispevku bom prikazala nekaj strukturno in interpretativno zanimivih mest, predstavila njihove rešitve, razmišljanje ob njih.

Pri vsem tem ni odveč omeniti, da sta si madžarski in slovenski jezik daleč po sorodstveni strukturi. Za madžarski jezik je značilen aglutinacijski ustroj jezika, kar pomeni tvorjenje besed z lepljenjem oz. mehničnim sklapljanjem sestavnih pomenskih delov (ne pa recimo s sklanjanjem ali pregibanjem). Madžarski jezik nima sklonov v našem pomenu besede, pozna en spol, dve števili,

posebnost je izražanje svojine z glagolom biti ... V stavku je pogosta in slogovno neobremenjena raba neosebne glagolske oblike (pridevniških deležnikov), kar je prav tako izziv za prevajalca.

Med prevajanjem nenehno tehtam in se odločam med potujevanjem, »ohranjanjem« izhodiščnega v primeru eksotičnih realij in jezikovnih specifik, tudi rabo kombiniranega načina (zlasti pri lastnih imenih ulic, krajev ...) ter podomačevanjem, »prisvajanjem« v ciljnem jezikovnem in kulturnem kontekstu. Kot prej omenjeno, pride slednje do izraza že pri izražanju spola in števila udeležencev – »ő« je lahko »on/ona/ono«, »ők« sta lahko »onidve/onadva« ali »one/oni/ona« ... , pri stavi nedoločnega zaimka (»egy« – »en-a/o«), rabi delov dvodelnih vezniških besed itd. Do sprememb pride seveda tudi na ravni besednih zvez, stavčne in medstavčne strukture, dodajanju elementov besedilnih referenc (*reka* Maas) ... Ker je prevod »forma, ki vsebuje in uteleša tudi izkušnjo literarnih del v nekem drugem jeziku,« se po premisleku lahko odločim tudi za navezavo na tradicijo prevajanja v izhodiščni jezik (na besedni ali izrazni ravni).

Tako kot večinoma ni prenosljiva struktura, ni mogoča niti semantična istovetnost v izrazu. Besede so večpomenske tako v izhodiščnem kot v ciljnem jeziku, njihov pomen je spremenljiv skozi čas, pomembna je tudi percepcija v ciljnem jezikovnem okolju. Naj le omenim vso mrežo sinonimov in homonimov – »történet« lahko pomeni v madžarskem jeziku tako »zgodbo« kot »zgodovino«, »kar« lahko pomeni »roko« in »zbor, kor, fakulteto«, tu so še metafore, stalne besedne zveze, besedne igre ..., besede, zaznamovane s kulturno zgodovinskimi razmerji obeh jezikov in kultur. Ali bi recimo za mesto *Pozsony*, ki je danes prestolnica Slovaške, v prevodu romana, ki se nanaša na čas, ko je bilo še del Avstro-Ogrske, pod madžarsko krono, lahko uporabila ime Bratislava, ki je nastalo v času socializma po razpadu monarhije, v slovenski književnosti, publicistiki pa ne bi našla ustreznice zgodovinskega imena zanj (avtor pa zavrača vsakršno podpisovanje besedila z opombami)? Primerov seveda ni konca. V tem prispevku bom prikazala vsaj nekaj tozadevno tipičnih zanimivih in zahtevnejših mest na ravni besednih, medstavčnih in besedilnih zvez, povezanih s specifično neindoevropskega madžarskega jezika. Dotaknila se bom tudi nekaj pogostih interferenčnih mest med jezikoma in njunega vsakokratnega konteksta. Medtem bom opazovala, kaj sem v prevodu – izgubila, kaj nadomestila, kaj (upajmo) celo pridobila.

dr. Mladen Pavičić

Kajetan Kovič – prevajalec madžarske poezije

Kajetan Kovič ni bil le izvrsten pesnik in pisatelj, marveč je bil tudi zelo pomemben prevajalec poezije, med jeziki, iz katerih jo je prevajal, pa je tudi madžarski. Pri tem si je pomagal s filološkimi prevodi izpod peresa svojega dolgoletnega prijatelja in sodelavca Jožeta Hradila.

dr. Barbara Pregelj

Vrednotenje prevodov mladinske književnosti

Za mladinsko književnost je značilna izrazito enosmerna komunikacija, ki poteka od odraslih (ustvarjalcev, urednikov, posrednikov) k mladim bralcem. Zato so odrasli že vse od njenega vznika skrbeli za ustrezno vsebino in poantiranje, sprva v obliki jasnih in nedvoumih moralnih sporočil. V 20. stoletju so se moralni toni postopno umikali iz besedil. Ta so se sčasoma začela osredotočati predvsem na specifično otroka: igro in njegovo doživljanje sveta, prilagojeno njegovim izkustvenim, psihološkim in kognitivnim zmožnostim. Kljub temu in hkrati ravno zaradi vsega navedenega skrb za kakovost stalno spremlja besedila, namenjena mladim. Le razumljena je bila različno.

V prispevku se bom osredotočila na vrednotenje mladinske književnosti v svetu in Sloveniji, predvsem prevodov. Pregledala bom najpomembnejše nagrade za mladinsko književnost in razmišljala o njihovem pomenu za izbor prevodov v slovenščino, izpostavila mesto, ki je prevodu namenjeno v splošni in strokovni periodiki (Bukla, Otrok in knjiga) ter pregledala kriterije, s katerimi prevod v okviru

Pionirske knjižnice vrednotijo strokovnjaki, ki pripravljajo letne priporočilne sezname kakovostne mladinske književnosti.

dr. Judit Zágorec-Csuka

V slovenski jezik prevedena madžarska literatura po drugi svetovni vojni

Posredovanje kulture ima v globaliziranem svetu veliko možnosti. To velja tudi za madžarsko-slovenske literarne stike v prevodoslovju. Kako vidimo prevedeno literaturo v slovenski književnosti od srede 20. in na začetku 21. stoletja? Kakšne predhodne vrednote nosi? Kdo so tisti madžarski pisatelji, pesniki, esejisti, ki imajo prevedena dela v slovenski jezik, v jezik sosednje kulture? Kako se je afirmiralo prevodoslovje iz madžarskega jezika v slovenski kulturi po drugi svetovni vojni? Kdo so bili tisti prevajalci – »posredniki« – v madžarsko-slovenskem prevodoslovju, ki so več desetletij prevajali madžarsko literaturo v jezik sosednjega naroda, ustvarjali mostove, povezovalne vezi med dvema kontrastivnima jezikoma in kulturama? V 50. letih, torej po drugi svetovni vojni, sta bila pomembna prevajalca Vilko Novak in Štefan Barbarič, v 60. letih Vlado Peteršič, Drago Grah, Jože Hradil, Jože Ftičar in Jože Olaj, v 70. letih Orsolya Gállos, Elizabeta Bernjak, Bea Baboš Logar, v 80. letih so se jim pridružili še Vlado Peteršič, Kajetan Kovič, Štefan Sedonja, Marjanca Mihelič, v 90. in po letu 2000 pa Gabriella Gaál, Mladen Pavičić, Jože Smej, Judita Trajber, Stela Munk, Judit Zágorec-Csuka, Gabriella Bence Utroša in Gabriela Zver.